

**EN MODEL
FOR STATENS HISTORIE
ÅR 1000 -2000**

af Hjalte Tin

feb. 1995

Formålet med dette arbejdsblad er at præsentere en model for statens historie der strækker sig fra engelsk middelalder til nutidens globale situation. På basis af denne model vil jeg skitsere statens sandsynlige udvikling ind i det 21. århundrede.

Den globale situation i slutningen af den tyvende århundrede kan karakteriseres som tre historiske tendenser der tilsammen truer den demokratiske stat vi kender i dag.

Globaliseringen af produktion og konsum,

- en liberalistisk fundamentalisme som hylder elitens diktatur.

Reaktionen på jordens begrænsede bæreevne,

- en økologisk fundamentalisme som hylder naturens diktatur.

Etnificeringen af politikken,

- en kulturel fundamentalisme som hylder stammens diktatur.

Jeg skal nedenfor give mine grunde til at frygte at vores demokratiske statsnation ikke kan overleve denne udvikling. Spørgsmålet bliver da hvilken fremtidig stat vi er på vej imod. Jeg vil afslutningsvis forsøge at skitsere visse ved denne fremtidige stat. I udarbejdelsen af min model for statens historie har jeg taget udgangspunkt i en ny tolkning af Karl Marx.

Arbejdsbladet består af fem dele:

Penge og kapital, s. 2.

Skematisk oversigt over min model, s. 5.

Den britiske stat fra år 1000 til Første Verdenskrig, s. 7.

Figur 1: statens historie, s. 12-13.

Statens globale variation i det tyvende århundrede, s. 16.

Statens udvikling i det 21. århundrede, s.20.

(En tidligere version af dette blad holdt jeg som forelæsning nov. 1994 på Europa-studiets phd-program på Center for Kulturstudier)

PENGE OG KAPITAL

Inden jeg præsenterer min model for statens historie er det nødvendigt med at par ord der kan præcisere hvilke begrænsede dele af marxismen jeg

mener er anvendelige til at forstå staten. Som bekendt udviklede Marx aldrig en teori om staten. Heller ikke senere marxister har efter min mening fremlagt en overbevisende statsteori. Der kan peges på to årsager til denne bemærkesværdige mangel, et ydre, politisk krav til teorien, og en særhed ved selve teoriens fremstilling.

Allerede først i *Das Kapital* skriver Marx at han i sin fremstilling vil behandle hele verden som én nation, dvs. at han ser bort fra nationerne. Det giver god mening for den logiske udvikling af pengeformen og kapitalformen, men umuliggør en forståelse af staten, fordi der derved kommer til at mangle et begreb for nationen. Man kan ikke forstå staten uden at forstå nationen. Senere marxistiske statsanalyser fra Engels til de hundrede år senere kapitallogikere sluttede ubekymret og ahistorisk fra Marx' fremstilling af verden som én nation, til at kapitalismen historisk udviklede sig nation for nation, og de forestillede sig dermed verdensmarkedet som en addering af kapitalismer. Med dette fejlagtige udgangspunkt kunne man ikke få den historiske empiri til at stemme overens med de teoretiske kategorier, hvorefter teorien tilsidst led kvælningsdøden (på danske universiteter i løbet af 1980-erne).

Den ydre årsag var at marxismen skulle begrunde den kommunistiske praksis. Dette krav kan siges at være formuleret i den historiske materialisme, som ud fra en idealistisk ide om historiens progresion håbede at verden skulle følge proletariatet ind i det klasseløse paradys. Forestillingen om klassekampen har en tvetydig status hos Marx, hvor han i kritikken af den politiske økonomi helt abstrakt stillede arbejdet overfor kapitalen, mens han i sine politiske kommentarer skarpsindigt behandlede den dagsaktuelle politik. Men netop der hvor den abstrakte og den konkrete analyse af magten skulle mødes, i en teori om staten, afsløres det at de er uforenelige.

Jeg vil hævde at kapitalbegrebet viser at klassekampen *ikke* er ikke den historiske konstitutive modsætning i kapitalismens epoke, men tværtimod *modsætningen mellem penge og kapital*. Historisk har denne modsætning ikke ytret sig i klassekamp, men i nationalisme og krig mellem nationer.

Marxismen har ikke været i stand til at nå frem til denne indsigt fordi den af forskellige grunde, især politiske, har underkastet sig den historiske materialismes determinisme. Det har visse steder ført til erobring af statsmagten og diktatur, men ikke til forståelse af staten. Denne udvikling har resulteret i en almindelig afstandtagen fra marxismen, senest og meget udtalt, indenfor de sidste 10-15 år. Her er der tale om en markant ny politisk dagsorden. Hvor den historiske materialismes teleologi udsprang af

modernitetens store fremskridtsprojekt og var bestilt til at bekræfte arbejderklassens (og Partiets) frelserrolle, så kan de sidste tiårs humanistiske forskning i grænser mellem mennesker, stammer, nationer og civilisationer siges at udspringe af en omsiggribende mistro til det moderne fremskridtsprojekt overhovedet.

Jeg vil dog mene at barnet er blevet smidt ud med badevandet. Der er dele af marxismen som er overordentlig anvendelige i analysen af staten. Det drejer sig i virkeligheden kun om to begreber, nemlig penge og kapital¹. Marx udvikler dem i en stor argumentationssløjfe der binder kapitel 1 til 4 i første bind af *Das Kapital* (fra vareformen til kapitalformen) sammen med kapitel 1 til 10 i tredje bind (fra merværdien til konkurrencen). Tilsammen danner denne fremstilling hans mest udfoldede argumentation om penge og kapital. Marx viser her helt abstrakt at kapitalformen har en radikalt anderledes historisk dynamik end pengeformen.

Penge og handel udtrykker ifølge Marx, at forskelligt konkret arbejde har en social fællesnævner, som han kalder værdi. For at varen kan udøve sin sociale funktion kræves der kun en ganske lille scene, som er helt adskilt fra produktionen af varen. Historisk bliver der taget i stort skridt da disse punktuelle scener forbindes til et netværk med udviklingen af pengecirkulation. Men stadig optræder værdien statisk, afsluttet og uden forbindelse med produktionen.

Kapital adskiller sig radikalt fra penge, fordi kapital ikke kun udtrykker værdi, men en dynamisk, sammeflettet proces, hvori der foregår en stadig produktion af mere værdi. Penge og varer indgår nu som momenter i kapitalens stadig ekspanderende netværk af produktion og cirkulation. Fordi kapital er en dynamisk kategori kræver den en historisk meget anderledes scene end penge. Marx var i stand til at vise at produktionen af kapital har en ekspansiv historisk dynamik, og med loven om profitratens tendens til fald kunne han ovenikøbet meget korrekt forudsige hvordan denne

---

¹ Se min, Thomas Stig Andersens og Jens Herskinds: *Statens Historie, del 1-3* ; RUC 1976 - 1979. På grund af arbejdspapirets karakter af oversigt over et meget bredt felt har jeg valgt ikke at udstyre det med litteraturhenvisninger, som i givet fald ville have optaget uforholdsmæssig meget plads. I ovennævnte fremstilling er der meget omfattende litteraturhenvisninger. Af nyere globalt favnende litteratur der har været inspirerende kan jeg nævne Perry Anderson "*English Questions*" London 1992; Ulrich Beck "*Risikogesellschaft: Auf dem Weg in eine andere Moderne*" Frankfurt 1986; Hans Magnus Enzensberger "*Med udsigt til borgerkrigen*" København 1994 (Frankfurt 1993); Luc Ferry "*Den nye økologiske orden*" København 1994 (Paris 1992); Anthony Giddens "*The Consequences of Modernity*" Cambridge 1990; Serge Latouche "*In the Wake of the Affluent Society*" London 1993 (Paris 1991); Georg Henrik von Wright "*Myten om fremskridtet*" København 1994 (Stockholm 1993).

dynamik ville forløbe. Det er denne kerne i marxismen som stadig er brugbar.

Jeg skal nedenfor argumentere for at den centrale brik der skal lægges til Marx' analyse af penge og kapital for at kunne bruge den til at forstå staten er ideen om *branchen som kapitalismens mindste virkelighed*². Kapitalismens mindste virkelighed er branchen fordi konkurrencen ikke kan etablere en gennemsnitsprofirate i et mindre udsnit af markedet. Den enkelte kapitalist kan ikke måle sin kapitalproduktivitet på anden måde end gennem konkurrencen med alle andre globale producenter af den samme stofligt definerede varegruppe. Derfor er branchen kapitalismens mindste virkelighed, og derfor går dens geografi på tværs af nationen. Konkurrencen indenfor nationen udligner de allerede etablerede transnationale profitrater mellem brancherne, men først og fremmest hersker staten over de nationale penge, og det giver den store muligheder for at manipulere med pengenes måde at indgå i kapitalens kredsløb på. I sit kredsløb har kapitalen således to tilstandsformer som falder sammen med nationen, dels som penge, national valuta, og dels som arbejdskraft, en national arbejderklasse. Først med branchen er det muligt at se hvordan pengenes geografi er nationen, mens kapitalens geografi er de globale brancher, og hvordan disse to geografier krydser hinanden. Denne spænding mellem kapitalens transnationale og nationale tilstandsformer har defineret kapitalismens historiske epoke op til i dag.

I *Das Kapital* viste Marx kun den ene side af dynamikken mellem penge og kapital, den historiske: at penge under specifikke historiske omstændigheder udvikler sig til kapital. Han nærmede sig ikke dynamikken i deres geografiske modsætning, at de krydser hinanden. Endelig behandlede han heller ikke penge og kapital i den stoflige-økologiske dimension, som idag er blevet uomgængelig med vores viden om jordens begrænsede bæreevne.

Den historiske dynamik som ligger i penge og kapital som økonomisk-reproduktive former for social magt giver ikke i sig selv en tilstrækkelig forklaring af den faktiske historiske udvikling. Den har ikke fulgt med nødvendighed af penge og kapital, men i løbet af de sidste tusind år har de i konkrete sammenstød med tvangsmæssige og kommunikative former for social magt med overvældende kraft drevet udviklingen frem i en bestemt retning. Jeg vil derfor mene at de sidste tusind års historie hverken bør

---

² Jeg har sammen med Thomas Andersen og Jens Herskind udviklet ideen om branchen som kapitalismens mindste virkelighed i "Kapitalismens alder og vitalitet" *Kurasje* nr. 19/20, april 1979.

forstås som udfoldelse af en abstrakt historie-filosofisk ide á la den historiske materialisme eller som en fuldstændig usammenhængende række af kontingente sammenstød som i visse post-moderne positioner. Det er muligt indenfor netop denne afgrænsede periode af verdenshistorien at opstille et hierarki af årsager som kan forklare statens historie op til i dag og pege på den mest sandsynlige retning for statens globale udvikling ind i det 21. årh. både mere præcist og mere sammenhængende end historiefilosofien og kontingens-tænkningen kan.

MODEL FOR STATENS HISTORIE

Den sociale magt i de menneskelige samfund kan opdeles i tre former: de økonomiske-reproduktive former, som definerer samfundets naturbeherskelse, de militære-tvangsmæssige former som definerer samfundets øvrighed, og de ideologiske-kommunikative former for social magt som definerer det civile samfund. Artikulationen af social magt finder sted i et kulturelt netværk, som har en stoflig, en temporær og en spatial dimension. Markedet er fx. en del af dette netværk. Den sociale magts tre former tilsvarende derfor den historisk-sociologiske analyses tre dimensioner: stoflig, temporær og spatial. Pointen i modellen er at udviklingen af formerne for social magt ikke forløber autonomt i hver sfære, men muliggøres af specifikke relationer mellem sfærerne.

(Se afbildning af modellen på midteropslaget s. 12-13)

Modellen er ordnet horisontalt fra venstre mod højre i tre sfærer efter den sociale magts former: naturbeherskelsen, øvrigheden og det civile samfund. Vertikalt er modellen ordnet kronologisk. Den strækker sig i første omgang fra engelsk middelalder o. år 1000 ned til det globale 21. årh.

Modellens sigte er genetisk: den skal forklare de lange linjer i den tusindårige periode i menneskehedens historie, som er vores egen tidsalders umiddelbare forhistorie, og modellen skal trække disse linjer frem til den igangværende *eklektiske revolution* som jeg antager vil frembringe det 21. århs. *kommisionsstat*.

I venstre sfære finder man periodens tre økonomisk-reproduktive former: *penge* (fra o. år 1000) *kapital* (fra o. år 1650) og *øko-plan* (fra o. år 1980). Penge udtrykker den sociale integration pr. varebytte af specifikke produkter; kapital udtrykker den sociale integration pr. branche af produktion og reproduktion; og endelig udtrykker øko-planen den sociale integration pr. øko-system af selve det sociale livs naturgrundlag. Penge indgår som moment i kapital; penge og kapital indgår som momenter i øko-

planen. De økonomisk-reproduktive former for social magt definerer naturbeherskelsen og er målestokken for den stofflige dimension i de menneskelige samfund.

I midterste sfære finder man periodens tre militære-tvangsmæssige former: *den lille stat (kongestaten)* (fra o. 1250), *den store stat (den kapitalistiske stat)* (fra o. 1900), og *kommisionsstaten* (fra d. 21. årh.). Evolutionen af de militære-tvangsmæssige former medfører at statsformerne afløser hinanden. Den lille stat viger for den store stat, og den store stat viger for kommisionsstaten. Det er naturligt her at indplacere periodens to store revolutioner, *den borgerlige revolution* (fra o. 1650) og *den eklektiske revolution* (fra o. 1980) selvom de i sig selv kun modificerer magtens former og ikke udgør egne former for social magt. De militære-tvangsmæssige former for social magt definerer øvrigheden og er målestokken for de menneskelige samfunds temporære dimension.

I højre sfære finder man periodens tre ideologisk-kommunikative former for social magt: *konge-hoffet* (fra o. 1000), *nationen* (fra o. 1650) og *den globale landsby* (fra o. 1980). De udgør hver epokes civile samfund, således er konge-hoffet kongens, adlens og kirkens kommunikative rum; nationen er den politiske nations kommunikative rum og endelig er den globale landsby det kommunikative rum globaliseringen afsætter. Alle tre former er ekspansive og aflejrer sig udenom hinanden. Den kommunikative magt viser sig ikke mellem de kommunikerende, men ved konfrontationen med agenter udenfor det civile samfunds kommunikative rum. Hof mod bønder; nation mod nation; global landsby mod etniske stammer. Denne type social magt definerer grænserne for det civile samfund, og er målestokken for de menneskelige samfunds spatiale dimension.

DE BRITISKE STATSFORMER O. ÅR 1000 - 1900

Den lille stat.

I England blev pengene mere udbredte i perioden o. 1000 - o. 1250 med handlen og kommuteringen³. Parallelt, men i begyndelsen uafhængigt heraf forøgede den normanniske konge sin magt frem til et punkt hvor han kunne monopolisere pengeudstedelsen og begynde at inddrive skat i pengeform. Det simple omrejsende kongehof forvandlede til en kongestat med sæde i London, og kongen blev spaltet i *the kings body natural* og

---

³ Diskussionen om penge nævnt i kilder kun var regneenhed eller faktisk blev brugt som betalingsmiddel er ikke afgørende i denne sammenhæng.

the kings body politic ⁴. Således var det sammensmeltningen af kongehoffet med den pengebårne udbytning i kongestaten o. år 1250, der muliggjorde udviklingen over de næste 400 år af den britiske nation. Kongestaten var en klassestat. Bonden kunne leve af sit eget arbejde, derfor måtte overklassen tvinge ham til at aflevere en del af det.

Hoffet betegner det ideologiske rum hvor middelalderens adel, gejstlige og konge kommunikerede, og delte forestillingen om den absolutte standsforskel mellem dem og bønderne. Det må siges at have udgjort datidens civile samfund.

Samtidig med den britiske nations fulde etablering o. 1650 ser vi det første gennembrud for kapitalistisk produktion med rederbranchen. Det historisk revolutionerende var sammenkædningen af fire processer: af et samfundsmæssigt behov for fragt, der strakte sig fra Nordamerika over Vesteuropa til Baltikum, af en skibsteknologi hvor skibet var den første "fabrik", af en forretningspraksis baseret på aktier og konkurrence, som etablerede en gennemsnitsprofitrate der udtrykte produktivitet, og endelig af en stat der oprettede en national, økonomisk grænse. I denne branche, der gik på tværs af nationerne, oplevede verden det første sammenflettede kapitalistiske marked for kredit, råstoffer, arbejdskraft, produktionsmidler og afsætning på konkurrence-vilkår. Helt fra starten manipulerede staten med konkurrencen bag den nye nationale grænse med alt fra skatter og økonomisk lovgivning til udviklingen af en marine (der først opstod med de borgerlige revolutioner), og krigsførelse mod konkurrerende nationer⁵.

Det er imidlertid ikke denne stadig helt marginale revolution af arbejdet, som forklarer den engelske borgerlige revolution og etableringen af nationen, men udviklingen af pengeformen med et udspring flere hundrede år tidligere et helt andet sted i den historiske formation. Der går en direkte linje fra penge til nation, men ikke synkront igennem den historiske formation. Den besnærende samtidighed mellem kapitalproduktionens opkomst og den borgerlige revolution er en fælde som har fanget mange marxistiske historikere.

Sammenhængen er i virkeligheden omvendt. Det var den borgerlige revolution der kom til at åbne op for muligheden for udvidet kapitalakkumulation bla. med Navigationslovene, vedtaget af det engelske

---

⁴ Termer hentet fra den senmiddelalderlige engelske politiske teologi, som udtrykker det forhold at kongen på samme tid var en person og en institution, men som også afspejler at kongen både var en adelsmand i evig rivalisering med andre adelsmænd, og garant for adlens fælles undertrykkelse af bønderne - en statsmagt.

⁵ Jeg har andetsteds behandlet rederbranchens opståelse og udvikling udførligt. Se *Statens Historie, del 2*, s. 262 - 338; *Statens Historie del 3*, s. 297 - 438.

parlament 1660. På samme måde som at udviklingen fra konge-hof til nation ikke var autonom, var udviklingen fra penge til kapital resultatet af en lang og usikker udvikling over kongestat, nation og borgerlig revolution. Dvs. at først en bestemt sammenkædning af økonomisk, militære og ideologiske magtformer muliggjorde springet fra penge til kapital.

Det skal her indskydes at den skitserede historiske udvikling ikke foregik som punktuelle forvandlinger, men var kumulative forvandlinger af hele det historiske felt, hvor de forhold jeg behandler udgør fronten af den samlede historiske udvikling. Pengeformen reproducerer sig fx. ikke uforandret indtil den pludselig bliver til kapital. Tværtimod foregik der en stor udvikling i perioden fra kommuteringen til rederbranchens etablering, med mange eksperimenter fx. med handelskapitalen uden at det førte til kapitalproduktion. Det skete som sagt først med rederbranchen, som med god ret kan udpeges til at være kapitalismens begyndelse.

Den store stat.

Den borgerlige revolution forvandlede ikke kongestaten. Selvom republikken blev indført og nye besiddende klasser afløste enevælden forandrede det ikke i sig selv det fundamentale grundlag for den lille stat, nemlig at rigdommens tilegnelse lå udenfor produktionen og måtte sikres ved tvang eller forskellige former for brud på ækvivalentbyttet. Klasseherredømmet forblev statens primære opgave efter revolutionen helt op til den store stat blev udviklet fra slutningen af det 19. århundrede. Men i takt med at kapitalproduktionen vandt frem i det nationale rum og rigdomstilegnelse gennem brud på ækvivalentbyttet flyttede ud til grænsen for det nationale marked - bla. med koloni-systemet - mildnedes statens klassekarakter. Der foregik en langsom udvidelse af den befolkningsgruppe som kunne profitere på nationens rigdom; reflekteret i udviklingen den økonomiske teori fra merkantilismen til den politiske økonomi.

Samtidig introducerede de amerikanske og franske revolutioner ideen om borgernes demokratiske ret til repræsentation og pligt til at forsvare nationen. Nationalt marked og folkekrig var to adskilte historiske frembringelser som begge var med til at flytte samfundets primære konflikt fra klasse modsætningen til modsætningen mellem nationerne. Middelalderens altafgørende forskel mellem bonde og adel blev ikke reproduceret i forskellen mellem arbejder og kapitalist, men i forskellen mellem borgerne i de rige nationer og i de fattige nationer, og den har domineret verdenshistorien i nationernes to århundreder o. 1780 til o. 1980.

Med rederbranchen i det 17 årh. startede kapitalformen den anden dominerende udviklingsbane i vores tusindårige periode (hvor pengene startede den første i det 11. og 12 årh). Men først efter små trehundrede år var kapitalformen så udviklet at den smeltede sammen med nationen og dannede den store, kapitalistiske stat o. 1900. Denne stat er fundamentalt anderledes end den lille kongestat fordi den ikke er en klassestat.

Begrebet nationstat eller nationalstat er misvisende fordi det postulerer en direkte sammenhæng mellem én stat og nationén, men hvilken stat? For at forstå udviklingen fra den lille stat til den store stat må relationen til nationen præciseres. Nationen er ikke en statsform, men en ideologisk-kommunikativ magtform, og tilhører dermed samfundets spatiale dimension, og ikke samfundets temporære dimension som statsformerne. Hof, nation og global landsby vokser udenpå hinanden som historiske aflejringer, de ophæver ikke hinanden, men udvider grænserne for de menneskelige samfunds kommunikative magtformer. I modsætning hertil bryder de militære-tvangsmæssige magtformer med den foregående; statsformerne afløser hinanden og danner på den måde samfundets temporære dimension.

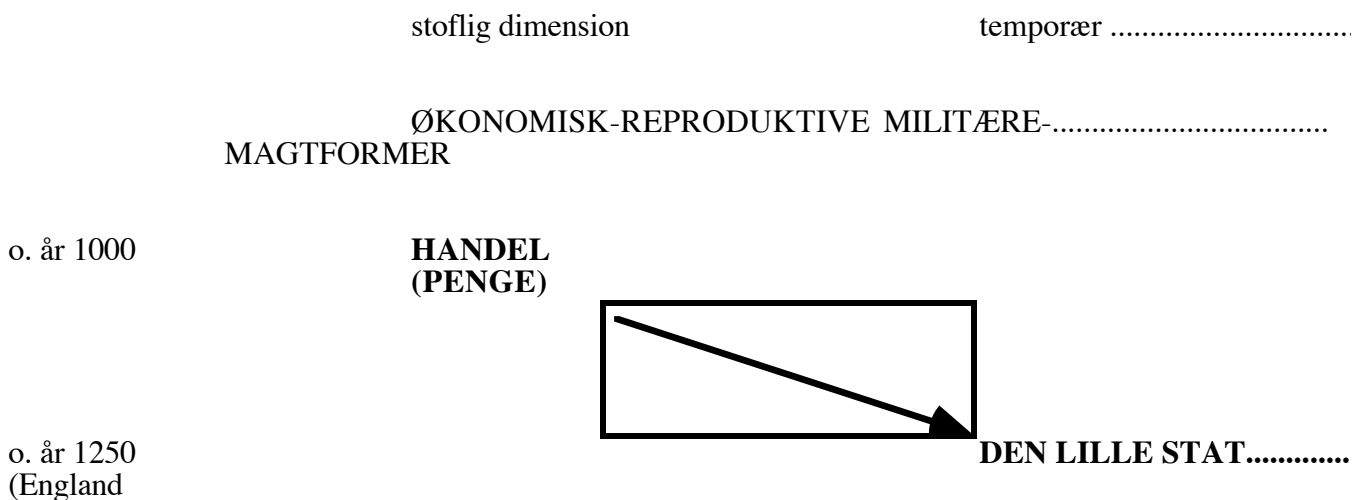
Pointen er nu at der ikke er en eksklusiv relation mellem de to dimensioner. Den lille stat knytter sig *både* til konge-hoffet og nationen. Nationen knytter sig *både* til den lille og den store stat: først til den lille stat i perioden fra den borgerlige revolution til o. 1900, derefter til den store stat i det 20. årh. På samme måde vil den store stat, efter at have knyttet sig til nationen, efter o. 1980 begynde at knytte sig til den globale landsby. Denne ikke-eksklusive zig-zag relation er overhovedet den logiske forudsætning for at forstå de borgerlige revolutioner (og den elektiske revolution). Historien er ikke en serie totale brud, hvor en privilegeret klasse, tænkeform, kultur etc. pludselig visker tavlen ren i en altomfattende revolution, men en kæde af magtformer der løber overlappende gennem samfundsformationens tre dimensioner, stoflig, temporær og spatial. Begrebet nationstat dækker for denne overlappning og er derfor uheldigt.

Nationalisme må implicere befolkningsflertallets forestilling om nationens grænser og denne forestillings mulighed for at påvirke statens politik, dvs. at samfundet har fået den historiske samtidighed, som Fernand Braudel taler om, og som han mener opstår første gang o. 1800 i Vesteuropa. Patriotisme kan derimod defineres som en forestilling om et fædreland symboliseret ved en konge, men endnu ikke en forestilling om mængden af dem man deler sin patriotisme med. Patrioten opfatter omverden som det forskelsløse fremmede, mens nationalisten forestiller sig hans egen nation som del af nationernes familie. Nationalisten er klar over at

der er nationalister i de andre lande, for hvem deres fædreland indgyder de samme følelser, som hans eget fædreland gør hos ham selv. Den præ-nationalistiske patriot har ikke denne forestilling eller viden om omverden. Omverden er her endnu en simpel negation af hans eget fædreland, det forskelsløst fremmede. For nationalisten er omverden ikke en negation af hans egen nation, men et duplikat, og dermed konkret truende. For patrioten er grænsen ligegyldig, uklar og flydende. Kongen, det dynastiske centrum, er det der definerer hans fædreland. For nationalisten er grænsen altafgørende, definitiv og hævet over dynastiske tilfældigheder. Grænsen kan ikke ændres ved et royalt ægteskab, kun ved folkekrig eller demokratisk forhandling.

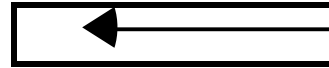
Udenfor staten er det nationale projekt derimod meningsløst, og derfor kan den sociale og politiske kamp her bevare sin før-nationale klassekampsform, som fx. i 1. Internationale. Men Internationalen faldt sammen da SPD satsede på en kamp for den tyske arbejderklassens sociale og politiske rettigheder gennem staten, og ikke imod staten. Skiftet skete allerede med Gotha-programmet 1875 mere end en generation før ja-et til krigskreditterne i august 1914. Da det nationale projekt først var formuleret kunne det lånes af alle klasser. Men når en klasse medierer sin sociale kamp gennem staten ophører den med at være en klasse i Marx' forstand og bliver til en national gruppe. Og det var netop det alle klasser gjorde med den store stats komme - hvis magthaverne ikke var for selvmorderisk reaktionære. I Rusland

Hjalte Tin: Model for statens historie år 1000 - 2000. (figur 1).

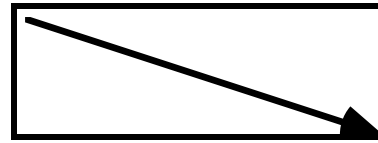
o. år 1650
(England)

**BRANCHE
(KAPITAL)**

DEN BORGERLIGE .....

o. år 1900
(Europa)

DEN STORE STAT.....

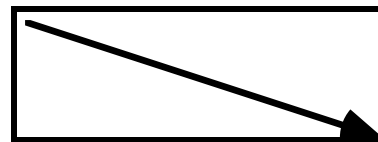
o. år 1980
(Verden)

ØKO-PLAN

DEN EKLEKTISKE.....

det 21. årh.
(Verden)

KOMMISIONS.....

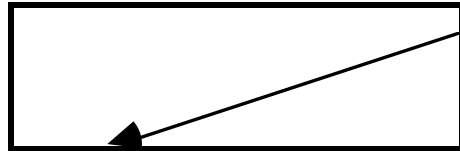
.....dimension

spatial dimension

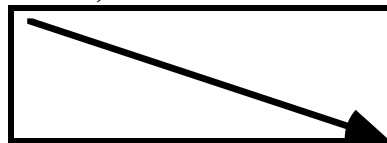
.....- TVANGSMÆSSIGE
MAGTFORMER

IDEOLOGISK-KOMMUNIKATIVE
MAGTFORMER

KONGE-HOFFET

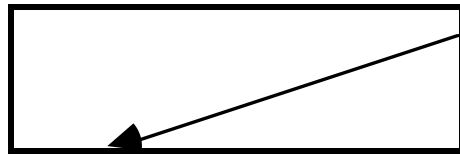
.....(KONGESTATEN)

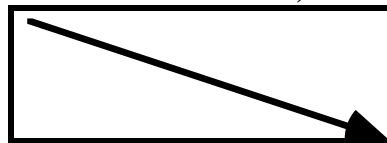
.....REVOLUTION

NATION

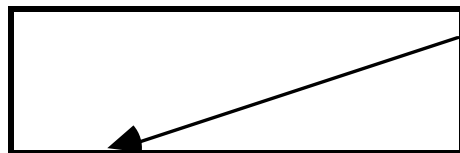
.....(DEN KAPITALISTISKE STAT)

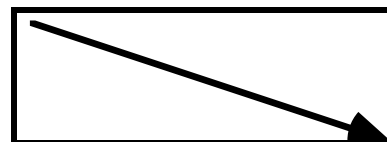
.....REVOLUTION

DEN GLOBALE LANDSBY

.....STATEN

???

holdt zaren fast ved den lille stat lidt for længe og derfor blev han væltet af et proletariat der ikke fik lov til at være nationalister.

Som omtalt udviklede Marx aldrig en teori om staten. Vi kan nu se at en praktisk årsag givetvis var at den kapitalistiske stat først for alvor udviklede sig efter Marx' død i 1883. Staten var stadig, selv i England, på Marx' tid en før-kapitalistisk klassestat, mens et af de væsentlige kendetegn ved den kapitalistiske stat netop er, at den ikke er en klassestat. Gennembruddet for denne stat og dermed sammenbruddet for en international klasse-solidaritet kom med Første Verdenskrig. Hermed kan man sige at kapitalformens radikalitet for undertrykkelsens historie ikke blev fuldt synlig mens Marx levede. Han kunne derfor bevare sin forestilling om at arbejderne og kapitalisterne i takt med kapitalismens ekspansion ville stå stadig klarere frem som rene klasser. Han nåede dog fra *Det Kommunistiske Manifest* udkom i revolutionsåret 1848 til sin død at opleve en uimodsigelig nationalisering af arbejderne. Han opgav tilsidst ethvert revolutionært håb til den engelske arbejderklasse og måtte slå sig til tåls med at håbe på den revolutionære sammensmeltning af teori og empiri i en fremtidig krise eller på fjerne steder som Rusland.

Det var dog ikke kun uheldige politiske konjunkturer der var skyld i dette, men en fundamental historisk transformation som reducerede klasse modsætningen til en relativt harmløs gruppekonflikt, fuldstændig sat i skyggen af nationernes kamp. Merværdiens undertrykkelse er kapitalens herskab over pengene. Det betyder at *både* kapitalisten og lønarbejderen som individer agerer i pengenes verden, men underlagt merværdiproduktionens historiske dynamik. Derfor har arbejdere og kapitalister en fælles interesse i arbejdspladser, dvs. i produktion af merværdi. Fyringer, fallit, rigdom, handel, konsum, alt dette foregår formidlet af penge i en national ramme. Al politik følger de nationale grænser (også når den er inter-national). Merværdiproduktionen, hvis mindste virkelighed er branchen, går på tværs af nationerne, og optræder anonymt på den nationale scene som "konjunkturerne", "udviklingen" etc. Konflikten mellem kapital og penge viser sig historisk som de nationale fællesskabers kamp mod hinanden om at sikre sig de bedste lodder af rigdom, sikkerhed og ære på branchernes gyldne bjerg. Derfor medfører kapitalismen ikke klassekamp, men kamp mellem nationer. Og derfor bevæger kapitalismen sig efter al sandsynlighed ikke i retning af et klasseløst samfund, men mod en kamp mellem den globale landsby og de marginaliserede rester af nationerne.

De udbyttede klassers integration i den store stat er det fundamentale brud i classesamfundenes historie. Udbytningen ophører ikke, men dens relevans for livsverden bliver stadig mindre og dermed forsvinder klassekampen fra scenens midte. Focus for kampen for en rig tilværelse som lønarbejder bliver statens nationale politik. Stemmeretten, som stiller udbyttede og udbyttede lige, er unik for den store stat, og så er den enormt meget større i relation til samfundet end nogen tidligere stat. I Storbritanien var kapitalismen fuldt udviklet i slutningen af det 19.årh: bønderne var næsten væk og arbejderklassen var tvunget til at reproducere sig selv via det kapitalistiske marked. Muligheden for en demokratisk retsstat baseret på almen stemmeret var nu til stede og den brød igennem med det tyvende århundredes lange verdenskrig, hvor nationalismen toppede og *Welfare* senere blev det logiske resultat. Nogle forskere har i lagt vægten på reformerne i den sene ende (Beveridge og Keynes i Anden Verdenskrig), mens jeg vil mene at gennembruddet skete i begyndelsen (Labours regerings-deltagelse og Lloyd Georges korporative ammunitions-ministerium i Første Verdenskrig). Den frivillige indrulling i Første Verdenskrig var et massivt folkeligt offer til den nye stat. Procentvis meldte det samme antal frivillige sig ganske vist til krigen mod Napoleon som der gjorde under Første Verdenskrig, men i begyndelsen af det 19.årh. var krigsdeltagelsen et alternativ til pauperisering, og ikke er udtryk for moderne nationalisme, som den blev hundrede år senere. Verdenskrigen blev gennembruddet for den store, kapitalistiske stat i Europa, som derefter op gennem det tyvende århundrede via de historiske lån udbredtes til resten af kloden.

Den fascistiske stat.

Den fascistiske stat i Europa drev Første Verdenskrigs krigskapitalisme, som den fx. blev udviklet i England, til ekstremen. Den nationale borgfredsregerings korporatisme blev videreudviklet til et totalitært parti- eller militærdiktatur, som igennem staten koloniserede både det civile samfund og tilsidst naturen. Forskellen fra fx. den britiske store stat var diktaturet, dvs. relationen mellem stat og civilt samfund, mens forskellen fra etpartistaten, fx. Sovjetunionen, var kapitalproduktionen, dvs. relationen mellem stat og arbejde.

DET 20. ÅRHUNDREDES GLOBALE STATSFORMER

Lånet af nationen.

Verden udvikler sig synkront, og derfor kan alle mennesker principielt til enhver tid vide hvordan alle andre mennesker lever. Denne simple indsigt bliver groft tilsidesat i de fleste analyser af national udvikling, som igen og igen prøver at konstruere jomfruelige udviklingsforløb, dydigt skjult for den store verdens eksistens. Måske mest absurd i Afrika, hvor lånet af Europas institutioner med tilhørende kulturelle forestillinger bliver forklædt som fx. den "tanzaniske nationale udvikling".

Forskellige historiske formationer kan ikke have strukturelt jævnbyrdige relationer med hinanden. Hvis en nation står overfor en ikke-nation, vil den okkupere den. Ikke nødvendigvis med militær-tvangsmæssig magt (fx. kolonisere), økonomisk eller ideologisk okkupation er også almindelig. For de lokale ikke-europæiske eliter stod valget derfor kun mellem to typer underkastelse: enten lånte man nationen af Europa eller også blev man slugt af Europas nationer. På forskellige tidspunkter (Etiopiens kong Menelik allerede i slutningen af det 19.årh; Angolas Agostinho Neto næsten 100 år senere) har eliterne forsøgt at "nationalisere" deres område og etablere en institutionel symmetri med den herskende inter-nationale norm igennem et historisk lån. Nationen et lån, og der har i hvert tilfælde været en låner, i praksis en lokal elite som Europa enten har opfundet (fx. på Papua New Guinea eller Grønland), brugt (fx. i Indien eller Egypten) eller modarbejdet (fx. i Sydafrika eller Tyrkiet).

Det tyvende århundredes globale udvikling kan derfor kun forstås igennem den ikke-europæiske verdens historiske lån på tværs af deres egne historiske formationer af de former for social magt, som Europa havde udviklet i løbet af de foregående 700 år. Det centrale resultat var en homogenisering af verden, der strålede fra de nationale økonomiske, institutionelle og kulturelle eliter ud over de omgivende, undergivne befolkningsflertal, både i Europa og udenfor Europa. Denne proces er blevet beskrevet som modernisering kontra tradition, hvad jeg mener er forkert. Traditionen holder op med at være tradition i det øjeblik den kommer i berøring med moderniteten. Elementer af traditionen kan mobiliseres i kampen mod den moderne elite, men hermed er den allerede blevet del af moderniteten. Når regnskovsindianerne henvender sig om hjælp i metropolerne gennem moderne kommunikationskanaler, er de allerede del af moderniteten. De kan kæmpe for rettigheder (i sig selv en moderne forestilling) men aldrig for traditionen. Alene viden om en anden verdens eksistens udenfor skoven medfører et fundamentalt og aldrig overvindeligt tab af traditionens verden. At deres kamp kan frembringe et ny kultur iblandet elementer af traditionen er en anden sag.

Den latinamerikanske stat.

De latinamerikanske historiske lån fandt sted i begyndelsen af det 19.årh. og derfor var der andre låne-muligheder end hundrede år senere, først og fremmest ingen stor stat, kun nationen. På Napoleons tid, efter den engelske, amerikanske og franske borgerlige revolution var staten endnu en klassestat, en modificeret kongestat. Den demokratiske diskurs var et utopisk projekt for hele verden, der forkyndte Menneskets frihed. Samtidig befordrede den demokratiske diskurs en pragmatisk om end voldelig justering af relationerne internt i en nationalt afgrænset overklasse. I Europa betød det primært afskaffelsen af enevælden og etablering af et kompromis mellem de nye og gamle former for ejendom, jord og kapital. I Sydamerika fik afskaffelsen af enevælden i nationens navn nødvendigvis et antikolonielt udtryk. Friheden var primært friheden for nationen ikke Mennesket. Efter selvstændigheden var staten stadig en klassestat akkurat som den var i Europa, og derfor kunne den demokratiske diskurs sameksistere med slaveriet og likvideringen af de oprindelige folk både i USA, Caribien og Sydamerika. Det er baggrunden for statens oligarkiske karakter i Latinamerika helt op til 1970erne, en karakter staten fx. aldrig har haft i Afrika som først lånte af Europa i det tyvende århundrede og derfor fik en anden stat.

Den ikke-europæiske store stat.

Den ikke-europæiske store stat kan opdeles i tre hovedtyper, parlamentarisme, etpartistyre og militærdiktatur. De fleste lån udenfor Latinamerika er foregået i det tyvende årh. på et tidspunkt hvor den store stat blev udviklet i Europa, som ovenfor beskrevet. Det er dog værd at gentage at nationen trækker sin historiske bane tilbage til pengeformen, mens den store stat er baseret på den historiske sammensmeltning af nationen og kapitalproduktionen. Dvs. at man lånte nationen og så at sige tog den store stat med i købet fordi den nu var den mest moderne, og eksisterede samtidig med nationen, selvom de to former for social magt repræsenterer hver deres historiske tid. Det siger sig selv at man ikke kunne "låne" den indre historiske sammenhæng mellem nation og stor stat. Derfor blev den store stat i de ikke-europæiske udgaver meget anderledes, selvom dens institutionelle-ideologiske skal omhyggeligt blev kopieret ned til de nigerianske dommeres anglofile parykker.

Det afgørende kendetegn ved den europæiske store stat er at den ikke er en klassestat fordi den er baseret på kapitalistisk produktion. Men netop

kapitalistiske produktion har været den vanskeligste komponent at låne fra den europæiske historiske formation. Dermed står den ikke-europæiske stat i et svært dilemma: dens magtform er baseret på at udbytningen er internaliseret i selve produktionen, men faktisk er dens relation med den sociale magts stofflige sfære - produktion og reproduktion - til helt andre former for udbytning, hvoraf ingen er internaliserede i produktionen. Det typiske svar bliver at den store stat *selv* begynder at udbytte direkte igennem institutionaliseret korrupsion, ofte forstærket af en etnisk-religiøs definition af hvem der skal levere og hvem der skal nyde det udpressede arbejde. Derfor ser man det fænomen i alle tredje-verdens lande at staten vokser uhæmmet og planløst. Om eliten kontrollerer staten i form af militærdiktatur, etpartistyre eller forløren parlamentarisme gør mindre forskel i forhold til statens udbytning af befolkningsflertallet.

Omvendt ser man at de få steder hvor det faktisk lykkes at etablere en kapitalistisk produktion, som i visse østasiatiske lande, kræver en emanciperet middelklasse at staten etablerer en europæisk relation til produktionen - at korrupsionen begrænses - , og at den lånte europæiske relation mellem stat og nation bliver reel, dvs. at ideerne om demokrati bliver ført ud i livet og et evt. militærdiktatur ophæves.

Etpartistaten.

Etpartistatens partieliter lånte også nationen og den store stat op igennem det tyvende århundrede, og kaldte det fx. socialisme i ét land. Udgangspunktet for det historiske lån af nationen var nødvendigheden af at være nation blandt verdens nationer, og med i købet kom ideerne om det suveræne folk, demokratiet osv. som alle blev perverterede. Igen opstod der et muteret forhold mellem produktion, stat og ideologi i forhold til den europæiske historiske formation, og den var igen baseret på at staten *selv* udbyttede. Udbytningsrelationen var ikke kapitalistisk og i udgangspunktet ikke baseret på korrupsion. Man postulerede industrialisering af hele samfundet, landbruget inkluderet, og under dække af en formel lønarbejderstatus blev alle tvunget til at aflevere ubetalt arbejde til staten. Dvs. at man etablerede en kopi af den kapitalistiske udbytning med staten i kapitalistens rolle. Fordelen for partieliten ved dette arrangement var at udbytningen tilsyneladende blev internaliseret som i kapitalismen. Til forskel fra korrupsions-varianten var partiudbytningen anonym. Eliten kunne endog personligt være asketisk, mens dens stat udbyttede befolkningen. Men i alle etpartistater er fristelsen til korrupsion før eller siden endt med at personliggøre og dermed synliggøre udbytningsrelationen mellem elitens

stat og befolkningsflertallet. I de lande, fx. Kina, hvor partieliten idag forsøger at indføre markedsøkonomi og kapitalisme, vil situationen glide fra etpartistyre til elitediktatur, hvor den nye middelklasse vil smelte sammen med den gamle elite om at udbytte og undertrykke befolkningsflertallet. Denne udvikling ser vi fx. også i Rusland og Serbien.

Det er dog vigtigt at fastholde at alle tre statsformer, parlamentarisme, etpartistat og militærdiktatur, er varianter af den store stat, og derfor har det historisk været muligt at bevæge sig pludseligt mellem alle tre former, som vi har set det for de fleste nationer i det tyvende århundrede. De konkrete omstændigheder der har udløst skiftene har selvfølgelig varieret fra land til land.

DET 21. ÅRHUNDREDES STAT

Den globale landsby.

Begrebet om den globale landsby blev skabt af McLuhan i 1970-erne, og blev et slagord for ideen om at massekommunikationen ville gøre os ens over hele jorden. Begrebet bør korrigeres på et afgørende punkt. Den globale homogenisering omfatter ikke alle, men i dag måske kun en milliard mennesker. Derfor ledsages homogeniseringen samtidig af adskillelse mellem den globale landsby og resten af verdens befolkning. Og vel at mærke ikke delt op mellem "nord" og "syd". Den globale landsby omfatter ikke alle mennesker i de rige lande. En stadig voksende minoritet marginaliseres og vil historisk komme til at dele skæbne med det overvældende flertal i de fattige lande. Og selv i de fattigste lande vil der være eliter integrerede i den globale landsby. Nord-Syd metaforen giver det helt forkerte billede af rige nationer mod fattige. Den nye, store konflikt i verden går på tværs af alle verdens nationer. Den globale landsby resulterer derfor ikke i global ensartethed og demokrati, men i forskel og krig.

Den globale landsby betegner det civile samfunds nye spatiale konstitution efter nationen er begyndt at gå i opløsning o. 1980. Der går en direkte historiske linje fra kapitalformens udvikling i rederbranchen i det 17.årh. via den store stats fremkomst o. 1900 til den globale landsby, som vi nu kan se tage form i slutningen af det 20.årh. I den globale landsby indgår både hoffet og nationen som underordnede momenter. Den globale landsby er en ny spaltning af menneskeheden, ikke mere mellem nationerne, men på tværs af nationerne, den trækker en ny grænse mellem dem og os, mellem et nyt forestillet fællesskab og de andre, de fremmede. Den globale landsby har allerede fået mange navne, de fleste af dem præget af computerens dominerende rolle, fx. cyberspace, som antyder den globale landsbys etos.

Den eklektiske revolution.

Den eklektiske revolution begyndte o. år 1980 bl.a. med Margaret Thatcher som førte globaliseringens kile ind i velfærdsstaten og Mikhail Gorbatsjov som nedbrød den kommunistiske verdens modstand mod globaliseringen. Siden er det gået slag i slag, med borgerkrigenes og IMF's sideløbende undergravning af nationerne. Den eklektiske revolution er konflikten mellem nationen og den globale landsby om hvem staten skal tilhøre.

Den borgerlige revolution løste konflikten mellem kongemagt og nation om hvem den lille stat skulle tilhøre; den eklektiske revolution vil løse konflikten mellem nationen og den globale landsby om hvem den store stat skal tilhøre. Resultatet af den borgerlige revolution blev åbningen for kapitalformens indflydelse og senere sammensmeltning med nationen i den store stat; resultatet af den eklektiske revolution vil blive åbningen for øko-planens indflydelse og senere sammensmeltning med den globale landsby i kommissionsstaten.

På den ene side står folkene, de mennesker som forestiller sig at de udgør en nation, hvis identitet er etnisk, struktureret af det givne: blodet, sproget, historien og religionen. Overfor dem står den globale landsbys indbyggere, de mennesker der lever i et ideologisk rum struktureret af den globale kommunikative sfære med dens tilbud om det frie valg af identitet gennem konsum. Mange mennesker tilhører begge lejre, men vi vil alle blive tvunget til at vælge side.

Revolutionen er eklektisk fordi den ikke har noget program, ingen sammenhængende ideologi, ingen ledere, partier, faner eller marcher, men drives fremad af en stadig fluktuerende masse af byråkratiske livstils partisaner. De er knyttet sammen i store netværk, hvor de kommunikerer på et hybrid computer-engelsk, og frit fra hele den globale landsby kan vælge termer, ritualer og konsum-identiteter. Deres budskab er at verdens problemer er grænseoverskridende og hverken kan løses demokratisk eller indenfor nationale rammer. Samtidig nyder de den høje levestandard i den globale landsby, baseret på en anti-kollektiv fundamentalistisk liberalisme. Den eklektiske revolution vil ikke begrunde sig selv demokratisk, men ud fra imperativer sat af naturbeherskelsen, der i dens forkæmpers egen post-humanistiske rationalitet må gå forud for

demokratiet. Sandsynligvis med en anstændig grad af beklagelse over alle dem udenfor landsbyen, som må forblive fattige - for naturens skyld.

Globaliseringen ødelægger den demokratiske statsnation i en knibtangsmanøvre: på den ene side når den globale landsby afviser demokratiets nytte, og på den anden side når de etnificerede nationer afviser det demokratiske fællesskab. Globaliseringens liberalistiske vækstfilosofi imødegåes med en art øko-fundamentalisme. Samtidig bliver det etniske en negativ refleks af globaliseringen: angrebet fra den liberalistiske fundamentalisme besvares med etnisk fundamentalisme. Hvis eliten svigter det demokratiske projekt til fordel for den globale landsby dør statsnationen, den humanistiske republik, og dermed er der ikke et demokratisk alternativ for den fremtidige udvikling. Når det etniske gøres til en værdi i sig selv sprækker statsnationen, som vi idag ser det i USA.

Den eklektiske revolutions modstandere vil være befolkningsflertallene, i den rige del af verden muligvis et mindretal, som vil definere sig selv etno-nationalt i stamme-identiteter komponeret af arbitrære historiske rariteter, både i opposition til en snart fortidig stats-national republikansk identitet, og til en fremtidig global elite-identitet. Disse stammer føres an af resterne af de nationale politiske klasser, som i etnificerede termer kæmper imod globaliseringen og de krav øko-planen sætter. Politisk vil kampen om magten i verden stå mellem nationalisme overfor en global reproduktiv rationalitet, øko-planen. Begge sider vil svigte demokratiet.

De aktuelle borgerkrige kan forstås som en destruktiv relation mellem stat og civilt samfund, eller mere præcist, som momenter i den eklektiske revolutions kamp om hvilket civilt samfund staten skal tilhøre: etnonationen eller den globale landsby. Den eklektiske revolution vil sandsynligvis ende med at opløse den faste demokratiske forbindelse mellem nation og stor stat i en løs eklektisk forbindelse mellem den globale landsby og kommissionsstaten, der defineres fra sag til sag uden nogen demokratisk fundering.

Øko-planen.

Øko-planen betyder ikke en plan opstillet som de kommunistiske femårsplaner. Begrebet øko-plan betyder den sociale integration af arbejdets naturgrundlag pr. økosystem. Øko-planen er en økonomisk-reproduktiv magtform som definerer hvordan samfundet behersker meget store dele af naturen. Dem der kontrollerer øko-planen vil få totalitær magt over samfundet. Markedsøkonomien med penge og kapital indgår som momenter i øko-planen. Øko-planen vil underlægge kapitalakkumulationen

restriktioner der ikke begrundes i dens værdiøgning, dvs. rigdommens fordeling mellem grupper, men i dens naturforbrug, dvs. samfundets totale stoflige omsætning med Jorden.

Det er vigtigt at erindre at den globale landsbys historiske udspring ikke er øko-planen, men kapitalformen, brancherne. Først konflikten mellem nationen og den globale landsby om at definere den store stat, en konflikt der har ført til den eklektiske revolution, som vil ende med etableringen af kommissionsstaten, vil kunne frigøre øko-planens historiske potenser. Øko-planen udvikler sig igennem en økologisk begrundet akut nødvendighed af at begrænse isolerede sektorer af natuforbruget. De globale forhandlinger om regulering af CO2 udslippet til atmosfæren er et eksempel. Øko-planen påtvinger så at sige sig selv på det menneskelige samfund, og fører til delvise modifikationer af kapitalproduktionen, dels igennem manipulationer af markedet og dels igennem direkte påbud. Principielt kan øko-planen, der altid eksisterer konkret i flertal som mange separate og ofte modstridende planer, komme til at beherske hele produktionen og reproduktionen, og vil formodentlig da institutionalisere en fundamental ulighed i det menneskelige samfund mellem de tungt forbrugende egne og de let forbrugende egne.

Kommisionsstaten.

Relationen mellem den globale landsby i den ideologisk-kommunikative sfære og kommissionsstaten i den tvangsmæssige sfære, vil ikke blive en demokratisk relation mellem en afgrænset menneskegruppe, et suverænt folk, en nation, og dens demokratisk valgte repræsentater. Relationen vil bestå i skiftende kommissioners diktatoriske behandling af økologiske problem-komplekser, hvorigennem lokale eller globale menneskegrupper levevilkår bestemmes. Kommisionsstaten vil bestå af en række konstant muterende, sideordnede *agencies*, hvor de største vil have en global rækkevidde. Der vil ikke blive tale om nogen form for "verdensregering", men om et post-nationalt elitediktatur begrundet i øko-planen.

Kommisionsstaten vokser ud af det nuværende internationale system af mere eller mindre selvbestaltede grupper, lige fra EU-kommisionen, FN-systemet, NGO-er, til alle afskygninger af eksperter og udvalg. Denne jungle af symbolanalytikere taler på vegne af forhold der ikke kan tale selv, især naturen, men også arbitrære grupper af mennesker, der tilfældigvis er kommet i søgelyset. Der er helt flydende grænser mellem repræsentation, valg og mandat. Kommisionerne besidder viden og magt over naturen, og dermed mennesket som del af naturen, de repræsenterer ikke individer, der som frie mennesker demokratisk har delegeret deres magt til en regering.

Suverænen er ikke folket, men naturen, amorfe grupper, fremtidige generationer, suverænen er eklektisk og derfor er staten diktatorisk, totalitær. Den eklektiske revolution vil ikke anerkende gruppekonflikter fordi alle grupper er i konstant flux. Det samme individ er del af mange grupper simultant og kan uophørligt selv vælge gruppe - hvad der opfattes som frie valg af identitet igennem konsumet i den globale landsby, men modsat portrætteres som det historisk givne tilhørsforhold til stammen i etnonationerne.

Det nye i forhold til den store stat vi kender i dag er derfor at kommissionsstaten ikke handler om at forvalte en befolkning, en nation, et folk, et subjekt defineret i samfundets spatiale dimension. En sådan national binding til en gruppe mennesker, som er grundlaget for at tænke demokratiet, begrunder ikke kommissionsstaten. Derimod er den begrundet ved at forvalte naturbeherskelsen. Dens subjekt er et konkret sagsforhold defineret i samfundets stoflige dimension. Hvor den store stat er konstitueret demokratisk er kommissionsstaten konstitueret udemokratisk, ad hoc, som force majeure, bestemt af et problem opstået i den produktive-reproduktive sfære. Hvor relationen mellem individ og den store stat er eksklusivt og spatiale defineret, man kan kun være statsborger i én stat ad gangen bag faste grænser, er relationen mellem individet og kommissionsstaten inklusivt og stofligt defineret, her kan man være underlagt adskillige sideordnede kommissionsstater samtidig, der har jurisdiktion over det samme landområdes forskellige øko-sfærer. De nationale grænser vil ikke forsvinde, men blive reduceret i betydning til konstitutionelle nationer på linje med de konstitutionelle monarkier, og sidestillet andre spatiale grænser fx. mellem regioner og byer.

De grænser der vil betyde noget i forhold til kommissionsstaten vil skille de vidensbaserede elitegrupper, eksperterne, byrokraterne, beslutningstagerne og managerne af en reduceret, højteknologisk produktion, fra resten. Alle dem det ikke kan betale sig udbytte, alle dem som kommissionsstaten vil forbyde bliver draget ind i den globale produktion pgra. øko-planens restriktioner på udnyttelsen af naturen. Det er den fundamentale konflikt kommissionsstaten som en militær-tvangsmæssig magtform må engagere sig i. Jordens globale økosystem sætter grænser for menneskeheden. Derfor har vi i den rige del af verden to valgmuligheder: enten deler vi med jordens stadig flere milliarder fattige, eller også bevarer vi uligheden med magt. Forestillingen om at alle mennesker skulle opnå vores nuværende levestandard er et farligt selvbedrag. Jeg er bange for at vi ikke

står overfor historiens afslutning med demokratiets sejr, men overfor afslutningen på verdenshistoriens tohundredeårige demokratiske episode.